

JUGOSLOVANSKI OBRATNIK

GLASILO „JUGOSLOVANSKE OBRTNE ZVEZE“ V LJUBLJANI

List izhaja enkrat na mesec, in sicer 15. vsakega meseca, ter stane za celo leto

8 Din., za pol leta 4 Din.; posamezna številka velja Din. 0'75. — Inserati po dogovoru. —

Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnštvo: Ljubljana, Pražakova ulica štev. 3.

NAROČNIKOM! Vsi tisti, ki še niste poravnali naročnine, to takoj storite! Uprava ima veliko stroškov, dohodke pa edinole od naročnine in inseratov!

Naš shod.

Obrtna zveza v Št. Vidu nad Ljubljano ki se je osnovala šele pred par meseci, se dobro zaveda, kaj je naloga obrtnih zvez. Toda kdor pozna razmere, nam bo pritrdil, da je zelo nevhvaležno polje delovati danes med obrtniki. Zadnja leta je mali obrtnik gledal s paznim očesom okoli sebe. Ker se šteje za malo bolj brihtnega, je kmalu videl, da je sicer dober v pomoč drugim pri raznih volitvah, potem pa se ne zveni živ krst več zanj, izvzemši gospoda davkarja, ki pogosto, včasih ljubeznivo, včasih pa osorno potrka na njegove duri. Malokdaj se primeri, da bi prišel kdo izmed gospodov oblastnikov k revnemu obrtniku in mu rekel: »Kako ti gre, česa trebaš, brate?« Ko je mali obrtnik to dognal, zabolelo ga je v srcu, ker se je zavedal, kako je osamljen in navezan čisto sam nase. Stisnil je pest in zaklel, da ne verjame nikoli nikomur več, ker vidi, da bo njegovo in njemu v prid samo tisto, kar si bo sam prigaral in pristradal.

Tako mišljenje prevladuje danes med obrtniki na deželi in reči se mora, da to mišljenje ni brez podlage. Če bi bili vsi taki, bi tudi dobro šlo tako; zaprl bi se v delavnico in pustil pri miru politiko in kar je še drugih vražjih stvari. Toda obrtnik mora okrog, mora iti za nakupom surovin, za prodajo blaga, za naročila. Pri tem vidi, da se okoli njega zidajo tovarne, razširjajo se obrti, snujejo se družbe in kompanije. Nekaj časa se škodoželjno in navihano smeje, češ: saj bo vse skupaj vrag vzela! Nazadnje se ga loti nevoščljivi-

vost, ker ni on tako storil, končno pa bo spoznal, da korajža velja, da se obrtnik ne sme skrivati za kitajski zid, da je obrtniku bolj kakor komu drugemu potrebno brigati se za javne zadeve.

Ta zavest mora prej ali slej prodreti med obrtniki. In kdor bo to zavest med njimi širil nesebično, odkritosrčno in dobrohotno, tisti si bo priboril njihova srca!

Obrtna zveza v Št. Vidu se tega dobro zaveda. Išče potov in sredstev, kako bi olajšala položaj obrtnikom, toda da pove-mo po pravici, posebne materijelne dobrine še ni ustvarila. So ljudje, ki mislijo, da bo vseh nadlog konec, če se zapišejo v obrtno društvo, če pa se njihove nade ne izpolnijo, pa jamrajo, kakor smo zgoraj omenili. Naloga obrtnih zvez je pred vsem svoje člane politično izobraževati in vzgojiti tako, da si bodo potem sami ali potom svojih organizacij mogli in znali priboriti v javnosti svoje pravice! Doma si pač vsak gospodar zna priboriti več ali manj veljave in v tej stvari tudi ni slišati posebnih pritožb. Toda v javnosti pometajo z nami, ker nastopamo tako, kakor doma pri svoji ženi in pri svojih vajencih!

Politične vzgoje, stanovske samozave-sti, korajže nam manjka, zato je tako in tako bo ostalo, ako ne bomo drugačni.

Obrtni shod, ki ga je priredila Jugoslovanska obrtna zveza v Št. Vidu dne 9. julija, je bil korak na tej poti. Gospod poslanec Škulj je povedal marsikatero resnično o naši razdvojenosti in o našem hlapčevstvu, vsled česar nas nihče ne upošteva. V močno organizacijo se združite, ljudje božji, in zahtevajte in vpijte tako, da vas morajo slišati. Besede g. poslanca so nam ugajale in nam segle v srca. Storili bomo, kakor nam je naročil. Gospod predsednik J. O. Z. Iv. Ogrin je razložil novi zakon o delavskem zavarovanju in govoril o manipulaciji vlade glede okr. boln. blagajne. Iz njegovega govora smo čisto jasno spoznali, da imajo prav vsi, od kraljevega na-

mestnika Hribarja gori, pa do zadnjega pi-sača pri boln. blagajni, malega obrtnika za norca. G. Rebelj iz Kranja je pozival obrtnike, naj si ustvarijo samopomoč, ki je v organizaciji in zadrugah. Nato so se navdušeno sprejele sledeče resolucije:

1. Zastopniki obrtnega stanu, zbrani na shodu v Št. Vidu nad Ljubljano dne 9. julija 1922, ne pripoznavamo zakona o delavskem zavarovanju, katerega je uveljavila vlada z dne 1. julija 1922, in sicer: 1. Ker se nas ni vprašalo za naše mnenje in za naše želje; 2. ker se ni oziralo popolnoma nič na naše koristi in zahteve; 3. Ker so se nam s tem zakonom naložila nova velika bremena in od katerega tudi delavci ne bodo imeli nobenih koristi.

2. Odločno odklanjamo način tega zakona, ki popolnoma centralizira vse poslovanje in ustvarja velik in drag uradniški aparat. Vsled tega smatramo, da je navedeni zakon le v korist veleindustrije, ter na škodo mali obrti. Z ozirom na to zahtevamo uzpostavitev okrajnih boln. blagajni in vrnitev zaplenjenega premoženja.

3. Protestiramo odločno proti samovoljnemu postopanju vlade, ki je imenovala v centralni odbor za zavarovanje delavcev gotove ljudi, ki ne poznajo razmer ne delavcev ne obrtnikov, ni se pa ozirala na strokovnjake.

4. Protestiramo, da je vlada istočasno popolnoma prezrla zahteve obrtnikov za zavarovanje obrtnikov, ki je zelo važna zadeva.

5. Protestiramo proti krivičnim davkom, ki naravnost uničujejo malo obrt.

6. Pozivamo vlado, naj čim prej vse potrebno ukrene glede decentralizacije okr. boln. blagajne, sicer bomo obrtniki primorani izvajati konsekvence.

Obrtniki-somišljeniki! Agitirajte za naš list, širite ga med prijatelji in znanci! — Naj ne bo slovenske kavarne ali gostilne, ki bi ne bila naročena na naš list,

Volivni imeniki.

Volivne imenike morajo župani do 20. julija t. l. sestaviti in do 25. julija t. l. v dveh izvodih predložiti deželnemu, oziroma okrožnemu sodišču. Sodišče mora v naslednjih 15 dneh, t. j. do 9. avgusta t. l. imenike pregledati, potrditi in en izvod vrniti občinskemu uradu. Od 9. avgusta t. l. dalje bodo volivni imeniki stalno razgrnjeni v občinskem uradu in pri sodišču. Sicer pa mora itak vsak občinski urad javno razglasiti, kdaj je volivni imenik razporejen. Volivni imeniki so stalni in se bodo sproti popravljali.

Vsakdo ima pravico volivni imenik pregledati, prepisati, razglasiti in natisniti ter zahtevati popravek. S popravki volivnega imenika smo imeli mnogo opraviti že pri državnozbornih volitvah. Te pravice se mora vsak volivec poslužiti, dolžnost naših zaupnikov in krajevnih odborov pa je skrbeti, da bodo vsi naši somišljeniki vpisani v volivni imenik. Glede popravka volivnega imenika veljajo sledeča določila:

1. Volivna imenika bosta dva: eden za volitve narodnih poslancev, volitve v oblastno skupščino (dežel. zbor in srezko skupščino (okrajni zastop), drugi pa za občinske volitve. V prvem ima pravico biti vpisan vsak, ki ima volivno pravico in ki stanuje najmanj 6 mesecev v dotični občini, v drugem pa vsak, ki ima volivno pravico in biva že eno leto v občini.

2. Popravek volivnega imenika lahko zahteva vsak volivec zase ali za koga drugega. Tako bodo lahko krajevni zaupniki zahtevali popravek glede vseh somišljenikov v občini.

3. Popravek volivnega imenika se lahko zahteva ali ustno ali pismeno pri občinskem uradu ali pa pismeno pri sodišču.

4. Kdor zahteva popravek volivnega imenika, t. j. izbris ali vpis kakega volivca, mora predložiti potrebne dokaze. Za dokaze služijo samo polnoveljavne listine.

5. Občinski urad mora vsakomur, ki zahteva popravilo, izdati potrdilo, kdaj in za katero osebo je zahteval popravilo.

6. V petih dneh mora občinski urad dotičnega obvestiti, ali se je zahtevi ugodilo ali ne. Če občinski urad v petih dneh ničesar ne odgovori, se smatra, da je zahteva zavržena. Oni, katerim je zahteva zavržena, ker niso predložili potrebnih dokazov, lahko zahtevajo popravek znova in prilože potrebne listine. Vsakomur pa je odprta pot pritožbe na deželno, ozir. okrožno sodišče.

7. Za občine, ki nimajo občinskega odbora, vrši vse popravke volivnega imenika pristojno okrajno sodišče in se morajo tja vlagati vse pritožbe in zahteve za popravke.

8. Kadar bodo volitve razpisane, se smejo popravki zahtevati samo še 15 dni po razglasitvi ukaza o volitvah. Poznejše zahteve popravka nimajo vpliva na sestavo volivnega imenika, po katerem se bodo vršile dotične volitve.

9. Vsako leto od 1. do 31. januarja mora občinski urad izvesti uradno izpopolnitev volivnih imenikov, tako da vpiše vse one, ki so si med letom pridobili to

pravico in izbrise tiste, ki so jo izgubili. Zato morajo naši krajevni zaupniki posebno začetkom februarja vsako leto pregledati volivne imenike in izvesti potrebne popravke, ki so v interesu naših volivcev.

10. Vse vloge glede poprave volivnih imenikov kakor tudi vse priloge so koleka in takse preste. Vse oblasti morajo vsakomur na zahtevo v 24 urah brezplačno izstaviti listine, ki so potrebne za vložitev zahteve o popravu volivnega imenika.

Prosimo vse zaupnike SLS Kmetske, Delavske in Obrtne zveze, da posvete sestavi volivnih imenikov največjo pažnjo posebno v občinah, kjer so občinski odbori in župani v rokah naših nasprotnikov. Takoj ko bo volivni imenik razporejen, ga prepisite. Skličite nato sejo, na kateri boste ugotovili v koliko je imenik pomanjkljiv in določili zaupnika, ki bo pri občini zahteval in izvedel potrebne izpremembe v imeniku.

Volivci! Ne dajte se oropati volivne pravice! Le tisti bo smel glasovati, ki je vpisan v volivni imenik!

Tajništvo SLS.

Zakon o obrtnih šolah.

»Uradni list« št. 64 z dne 16. junija t. l. je prinesel zakon o obrtnih šolah, iz katerega povzamemo glavne misli.

Obrtne šole ustanavlja minister za trgovino in industrijo v krajih, kjer se pokaže za to potreba, in sicer nižje in višje moške in ženske, obče in strokovne ter pri večjih podjetjih sporazumno z njimi strokovne šole teh podjetij. Razen teh šol se po potrebi lahko ustanavljajo tudi tečaji. Šole so ali državne oziroma poldržavne ali privatne. Ako so državne, jih morajo oskrbovati občine. V svrhu uspešnejše izobrazbe izdaja in odkupuje ministrstvo po potrebi učne pripomočke. Šole nadzira minister za trgovino in industrijo po sledečih oblastvih:

1. Po krajevnem obrtnošolskem odboru; 2. okrožnem obrtnošolskem odboru; 3. po upravnih obrtnih šol; 4. po nastavnih zborih; 5. po strokovnih nadzornikih ministrstva za trgovino in industrijo; 6. po svetu za obrtno-industrijski pouk.

Člen 79 zakona o radnjama (obrnega zakona) se dopolnjuje sledeče: Brez izpovedi o dovršeni obči obrtni šoli ali obrtno-trgovski šoli ne sme biti noben vajenec proglašen za pomočnika, ako obstoji v kraju njegovega učenja obča obrtna ali obrtno-trgovska šola.

Zakon ima tudi določilo, da velja on, kakor tudi členi 79 ter 134 do 139 ravno kar omenjenega zakona o radnjama za vso kraljevino. V teh zakonih so določila, da se v krajih, kjer je večje število vajencev, pomočnikov in delavcev vobče v svrhu izpopolnjevanja v industrijskih, obrtnih in trgovskih naukih ustanavljajo šole, ki se

dele: a) na obče obrtne in trgovske šole; b) na specialne tečaje za posamezne obrtne in industrijske grane; c) na šole za izučevanje ženskih del in gospodinjstva; d) na strokovne obrtne, industrijske in trgovske šole. Obče trgovske in obrtne šole se ustanavljajo povsod, kjer je najmanj 50 vajencev industrijskih podjetij, trgovskih in obrtnih obratov, če ni v teh krajih podobnih šol privatnega značaja. Te šole vzdržujejo občine. V ostalih krajih se smejo take šole ustanavljati s privoljenjem občin, katerim sme dajati ministrstvo privrede potrebno podporo za vzdrževanje teh šol. Ostale šole in tečaje sme ustanavljati ministrstvo privrede ali samo ali pa sme podpirati one korporacije in zasebnike, ki jih ustanove. Korporacije in privatne osebe imajo pravico, ustanavljati take šole, toda tudi tem šolam je treba odobritve ministrstva narodne privrede, ki jih tudi nadzira. Zakon je stopil v veljavo dne 15. maja t. l.

Zakon o zavarovanju delavcev.

V Ur. listu št. 62 z dne 13. julija t. l. je bil razglašen zakon o zavarovanju delavcev. Po tem zakonu so podvrženi zavarovanju vsi delavci in se tozadevno določilo glasi: Vse osebe, ki dajo v območju Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev stalno ali začasno in na podstavi kakršnegakoli delovnega razmerja svojo telesno ali duševno moč v najem, so zavarovane, ne glede na spol, starost in državljanstvo. Med zavarovanju obvezne osebe spadajo tudi učenci (vajenci), vežbeniki, učenci v delavnicah javnih učnih zavodov in tudi taki, ki radi nedovršene izobrazbe ali sploh ne dobivajo plače ali pa dobivajo manjšo od običajne. Po tem zakonu ni obvezno zavarovanje za poljedelske delavce, posle v poljedelskem delu in za v hišnem gospodarstvu nestalno zaposlene osebe, kakor dninarje, ki obdelujejo vrtove, čistijo stanovanja, žagajo drva, perejo perilo itd. Za te vrste delavstva se bo izdal poseben statut čez eno leto.

Zavarovalne prispevke ob boleznih in onemoglosti plačujeta delojemalec in delodajalec vsak polovico. Zavarovalne prispevke zoper nezgode pa plačuje delojemalec sam. Podlaga za odmero prispevkov in podpor je XVII mezdskih razredov.

Vrhovno vodstvo zavarovanja je Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu. Njemu podrejeni so: a) okrožni uradi za zavarovanje delavcev, b) blagajne za zavarovanje delavcev prometnih podjetij in c) bratovske skladišnice (pri rudnikih). Organi Osrednjega urada za zavarovanje delavcev so: 1. glavna skupščina,

2. ravnateljstvo in 3. odbor. Glavno skupščino tvorijo odposlanci krajevnih organov, ki se volijo na glavnih skupščinah, in sicer polovica od delojemalcev in polovica od delodajalcev. Glavna skupščina voli na isti način izmed sebe ravnateljstvo. Ravnateljstvo si izvoli predsednika enkrat iz delodajalske in enkrat iz delojemalske skupine. Okrožni uradi imajo tudi stalen zdravniški svet. Glavna skupščina voli izmed sebe tudi nadzorni odbor. Na sedežih okrožnih organov predpisuje zakon sodišča delavskega zavarovanja. Državno nadzorstvo vrši minister za socialno politiko.

Kazenske odredbe predpisujejo denarne globe od 20 do 3000 dinarjev za prestopke.

»Zemaljska blagajna za potporu bolnih radnika i za osiguranje proti neizgoda u Zagrebu« je postala s 1. julijem osrednji urad za zavarovanje delavcev. Prvo ravnateljstvo imenuje minister za socialno politiko. Sestavljeno bo iz 12 delodajalcev in 12 delojemalcev. Nadzorni odbor pa iz 5 delodajalcev in 5 zavarovancev.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani je postala po tem zakonu s 1. julijem t. l. začasno krajevni organ osrednjega urada. Vsa premičnina in nepremičnina je prešla v last zagrebškega osrednjega urada.

Smo odločno proti tej centralizaciji bolniških blagajn, ki izroča težko priporočeno delavsko premoženje koristi gotovim privilegiranim skupinam. V tem smislu smo zavzeli stališče na obrtnem shodu v št. Vidu, od katerega prinašamo v uvodnem članku tozadevno poročilo in sprejete resolucije. K zakonu se še ob priliki povrnemo.

Usposobljenostni dokaz pri trgovskih izpiti.

Obrtni red, kakršen je bil uveljavljen l. 1907, je navezal podobno, kakor rokodelske obrte, tudi nekatere trgovinske obrte na dokaz usposobljenosti. § 38. o. r. našteje tele na dokaz usposobljenosti navezane trgovinske obrte: Trgovina z mešanim blagom, trgovina s specerijskim blagom, trgovina s kolonijalnim blagom in trgovina z materijalnim blagom (drogerija).

V čem obstoja usposobljenostni dokaz pri teh obrtih? Kdor hoče dobiti obrtni list za enega izmed naštetih obrtov, mora dokazati, da se je izučil trgovine in da je vsaj dve leti v trgovini (bil pomočnik), vsa zaposlenost v trgovini, učna in servirna doba mora znašati najmanj 5 let, ni pa potrebno, da se je prosilec učil trgovine, za katero se poteguje, ali trgovine, ki je vezana na dokaz usposobljenosti. Zadolga, da se je kakršnekoli trgovine izučil in v njej serviral.

Nadalje zadostuje tudi, če je bil kdo zaposlen kot praktikant v pisarni kakega proizvodnega podjetja (tovarne). Ta doba se mu mora šteti kakor doba vajencev v trgovini. Služba pri prodaji blaga v proizvodnih obrtih ali v pisarnah in kontornih tovarn se računa kakor služba v trgovini.

Učno dobo v trgovini prosilec lahko nadomesti s pričevali o dovršeni trgovski šoli ali trgovskem tečaju, katerim je ministrstvo za trgovino pripoznalo pravico, da nadomesti učno dobo. Ravnotako določi trgovinsko ministrstvo, koliko učne dobe nadomesti taka šola oz. tečaj. Večinoma morejo nadomestiti le učno dobo, servirno dobo nadomesti samo višje trgovske šole, toda tudi te samo toliko, da jo skrajšajo največ na eno leto.

Določba § 38. o. r., ki zahteva za trgovca z mešanim, kolonijalnim in materijalnim blagom dokaz usposobljenosti, je važna, ker isti paragraf pridržuje pravico prodajati sladkor, kavo, čaj, dišave, rudninska olja, materijalno blago, barve in žgane opojne pijače v posodah zaprtih po trgovski navadi — torej blago, ki je v življenju zelo potrebno — le tem trgovcem.

Kakor vemo, je pri rokodelskih obrtih mogoč spregled usposobljenostnega dokaza. Ali pozna obrtni red kaj podobnega tudi za trgovinske obrti?

Spregled zgoraj opisanega dokaza usposobljenosti je možen, ako oseba, ki bi rada dobila obrtni list za enega izmed označenih obrtov, dokaže, da je bila zaposlena najmanj pet let a) v kakem proizvodnem obrtu (n. pr. sedlarskem, krojaškem, čevljarjem) ali b) v kakem trgovskem obrtu, ki ni vezan na dokaz usposobljenosti (n. pr. v branjevskem, v trgovini z manufakturo, s suho robo) ali c) se pečala z strokovnimi opravili trgovskega značaja, ki ne spadajo pod določila obrtnega reda n. pr. v bankah, skladiščih, na železnicah, pri pridobitnih in gospodarskih zadrugah, pri monatanjskih in monopoljskih obrtih) ter hoče svoj dosednji posel opustiti in se loti n. pr. trgovine z mešanim blagom. Spregled dovoli obrtna oblast I. stopnje zasliskavši za mnenje trgovsko in obrtno zbornico ter trgovski gremij okraja. Ako dovoli obrtna oblast spregled proti mnenju, ki ga je podal gremij trgovcev, ima le-ta po § 116 a o. r. pravico, vložiti zoper odlok obrtna oblasti priziv.

Ako hoče n. pr. začeti branjevec trgovino z mešanim blagom, mora dokazati, da se peča z branjerijo že 5 let. in lahko doseže spregled. Ali če se hoče lotiti poslovanja gospodarske zadruge za nakupovanje in prodajo lesa trgovine z materijalnim blagom, mora le dokazati, da je bil 5 let poslovođa, in to zadostuje za spregled.

Važna je pa tale razlika: Dočim je moral prosilec proizvodni ali trgovski obrt izvrševati pet let samostojno kot imetnik, zadostuje pri strokovnih opravilih trgovskega značaja, da je bi pet let nastavljenec. Kdor je bil pet let zakupnik, poslovođa ali namestnik ali pomočnik v manufakturni trgovini, se na to zaposlenost v dosego spregleda usposobljenostnega dokaza ne more sklicevati. Posebno skušajo večkrat sinovi in hčerke umrlih staršev doseči spregled sklicujoč se na to, da so pomagali očetu ali materi pet let v trgovini. Taka zaposlenost ne zadostuje in je obrtna oblast ne sme upoštevati.

Obrtni list za prodajo mešanega, kolonijalnega itd. blaga je torej mogoče dobiti s predložitvijo rednega dokaza usposobljenosti ali pa v dosego spregleda rednega dokaza usposobljenosti.

Možna je pa še tretja pot, ki jo hočemo posebe opisati, ker ne spada pod pojem »spregled«.

Ker je zakonodajalec prodajo tako važnih življenjskih potrebščin pridržal trgovcem, od katerih zahteva usposobljenostni dokaz, na drugi strani pa uvidel, da pač ne bo mogoče, da bi se v vsakem majhnem kraju naselil trgovec z mešanim, kolonijalnim itd. blagom, je v § 38. o. r. nadalje določil, da je možno dovoliti prodajo omenjenega pridržanega blaga v krajih, v katerih 16. avgusta 1907 še ni bilo nobenega trgovca z mešanim, kolonijalnim, specerijskim in materijalnim blagom, tudi trgovcem, ki ne morejo doprinesi dokaza usposobljenosti n. pr. branjevcem. Treba jim je pa v obrtnem listu vedno zabeležiti, da se jim daje pravica do prodaje pridržanega blaga v smislu § 38. o. r. odstavek 6.

Na dokaz usposobljenosti je vezana torej trgovina z mešanim blagom, specerijskim, s kolonijalnim in z materijalnim blagom na drobno. Deželna vlada za Slovenijo je v l. 1919 in 1920 predpisala dokaz usposobljenosti po § 13 a o. r. tudi za nekatere druge obrte kakor z naredbo Ur. l. št. 796 l. 1919 za prodajo alkoholnih pijač v posodah zaprtih po trgovskem običaju, z naredbo Ur. l. št. 327 l. 1920 za obrt agenturne in komisijske trgovine, za obrt menjalnice in trgovine z valutami, za trgovino z mešanim blagom, materijalnim blagom in manufakturnim blagom na debelo in za trgovino z deželnimi pridelki na debelo (žito, krompir, seno in slamo). Naredba 327 je tudi vse v njej našete obrti proglasila za koncesijonirane. Z zakonom z dne 30. marca 1922, Ur. l. št. 144 je zakonodajni odbor obe naredbi 796 in 327 razveljavil in upostavil s tem staro stanje izpred vojske.

OBRTNIKI! Zbirajte za delovni sklad Jugoslovanske obrtne zveze! Ustanavljajte Obrtne Zveze! Vse informacije dobite pri tajništvu v Ljubljani, Pražakova ulica 3.

Iz obrtne zakonodaje.

Zakonodajni odbor narodne skupščine je po členu 130. vidovdanske ustave z zakonom z dne 3. marca 1922, »Uradni list« št. 144, ukinil veljavnost naslednjih naredb bivše deželne vlade za Slovenijo, ki so se tikale obrti:

1. Naredba z dne 10. decembra 1919, »Uradni list« št. 796, s katero se je nadrobna prodaja alkoholnih pijač v posodah, zaprtih po trgovskem običaju, pridržala izključno le trgovcem z mešanim, špecerijskim, kolonijalnim in z materijalnim blagom;

2. naredba z dne 20. decembra 1919, »Uradni list« št. 615, s katero se je proglasila trgovina z živino za koncesijonirano obrt;

3. naredba z dne 20. decembra 1919, »Uradni list« št. 816, s katero se je koncesijonirala trgovina z mlekom in z jajci;

4. naredba z dne 18. avgusta 1920, »Uradni list« št. 327, s katero so se proglasile za koncesijonirane obrti agenturna in komisijska trgovina, menjalnica, trgovanje z valutami, trgovina z mešanim, kolonijalnim, špecerijskim in materijalnim blagom na debelo in trgovina z deželnimi pridelki (žitom, mlevskimi izdelki, suhim sočivjem, s krompirjem, s senom in slamo) na debelo in se je zanje uvedel dokaz usposobljenosti po § 13 a o. r., kakor je predpisan za trgovca z mešanim blagom.

Vsled določb člena 130. ustave je prenehala veljati tudi naredba deželne vlade za Slovenijo z dne 31. decembra 1920, »Uradni list« št. 22 ex 1921 glede izdajanja omenjenih stavbno-obrtnih koncesij na Kranjskem in Koroškem.

S to naredbo je dež. vlada preklicala razglasa bivše c. kr. deželne vlade na Kranjskem z dne 28. decembra 1894, dež. zakonika št. 3 ex 1895 in bivše c. kr. dež. vlade za Koroško z dne 11. marca 1896, dež. zak. št. 10, s katerima se je dovolila izdaja omejenih koncesij na zidarski, tesarški, kamnoseški in vodnjakarski obrt.

Ker ministrstvo trgovine in industrije naredbe deželne vlade za Slovenijo z dne 31. decembra 1920, »Uradni list« št. 22 ex 1921 ni predložila do 28. julija 1921 zakonodajnemu odboru, je s tem dnem naredba zgubila veljavnost in obrtne oblasti I. instance zopet lahko izdajajo omejene stavbno-obrtno koncesije.

Napredek naše industrije.

Zares moramo konstatirati, da je naša industrija še precej v povojih. Res je pa tudi, da imamo še mnogo vmesnih ljudi, t. j. posredovalcev in tudi nelegitimnih trgovcev, ki blago, ki ga doma izdelujemo, neverjetno visoko podraže. Obrtnikom, kakor tudi trgovcem moramo priporočati, da

se oprimejo samopomoči kot edinemu sredstvu, s katerim se takim razmeram pride v oko. Samopomoč naj obstoja v tem, da se osnujejo konzorciji in surovin-ske zadruga, ki zamorejo naročati blago v večjih količinah kolikor toliko iz prvih virov. To naj velja posebno tudi za trgovce, ki so še bolj odvisni od gori omenjenih pijavk. S tem se doseže blago boljše vrednosti in pa primernejših cen. Seveda se mora delati previdno ter se pečati v masah le s takim blagom, ki se vedno rabi. Vzemimo primer: za stavbene obrtnike bi bilo zelo umestno osnovati nakupovalno zadrugo, ki naj bi se pečala z nakupovanjem opeke, cementa, apna, štukadure, lepenke, železa, lesa, žebeljev itd. Za mizar-ske in podobne stroke naj bi se take zadruga pečale z nakupovanjem lesa (da bi nam ne bilo treba izvoznicarjem plačevati les, kakor ga prodajajo Italijanom, četudi ga je pri nas v izobilju), dalje bi bilo za te stroke primerno, nakupovati okovje in opreme vseh vrst. Zadruga kovinarskih strok naj bi se pečale z nakupovanjem železja, pločevine, oglja, koksa i. dr. Zadruga barvarske stroke bi se zopet pečale z nakupovanjem barv in podobnih potrebščin, izborna bi delovale tudi one za oblačilno stroko, imamo na primer že zadruga za čevljarske potrebščine; ena od takih je v Ljubljani in že prav dobro dela. Za krojaško stroko bi se tudi dalo ustanoviti uspešno nakupovalnico potrebščin. Tako bi se še za marsikatero stroke, ki rabijo različne materijali, z ustanovitvijo zadrug mnogo koristilo. Precej pa je potreba pri tem dejstva, da si člani takih konzorcijev ali zadrug medsebojno zaupajo ter tudi izpolnjujejo svoje obveze napram tem, kakor tudi, da vztrajajo pri svojih dobaviteljih, ne pa, da kupujejo pri teh samo tedaj, kadar je blago cenejše, drugače pa ne. Pri tej vegetaciji cen je včasih nemogoče, da nudi zadruga blago ceneje, ker mogoče konjunktura za njo ni bila ugodna, kar se pa bo pri prihodnji priliki gotovo spremenilo. S tem, če so vsi člani vztrajni, dajo oni veliko moč celoti, češ, blago smo skupaj kupili, cena je naglo padla, drugi, ki je kupil pozneje, je kupil ceneje in zato tudi lahko ceneje prodaja, mi pa držimo skupaj in kupimo blago pri konzorciju, četudi je trenutno nekoliko dražji. Prišel bo čas, ko bo ravno nasprotno, in tedaj se mi bo stotero poplačalo.

Kratko rečeno, ako hočemo, da taka zadruga uspeva, jo mora vsak posamezni član podpirati, na drugi strani pa morajo biti vsi enako vredni, ker če tega ni, in hoče kateri izmed članov več ugodnosti, kakor njegov tovariš, nastane med člani

rezaupanje, ki privede zadrugo v sigurno propast, kar gotovo ni brez pomena za posameznika. Pomisliti je treba, da lahko zadruga nakupi neposredno od producenta, in ji torej ostane dobiček, ki bi ga sicer napravili trije ali pa še več vmesnih posredovalcev, pa tudi kvaliteta blaga bo gotovo zanesljivejša. Tudi glede plačila je dobavitelj na boljšem, če odda blago zadrugi, kjer skupina članov jamči solidarno za obveznost.

Kolkovanje računov.

Ker so novi predpisi gledé kolkovanja računov še vedno premalo znani, ne bo odveč, če jih pojasnimo ter obvarujemo naše obrtnike pred kazenskimi posledicami, ki jih prav lahko zadenejo, ako kolkujejo račune napačno ali pa če ne denejo nanj sploh nikakega kolka, pa pridejo taki računi potem v roke kakemu oblastvu. Mnogi obrtniki kolkujejo račune pa po nepotrebnem višje še po starih avstrijskih predpisih, ker vzamejo za račun tolik kolek v parah, kakor je bil določen prej v vinarijih, torej natančno po predpisih, ki so bili v veljavi do 31. avgusta 1921 in ki so še sedaj v nekaterih koledarjih za letošnje leto, če tudi so bili ti pozneje tiskani.

1. Kateri računi so podvrženi kolku.

Kolku so podvrženi samo računi trgovcev in obrtnikov, ne pa računi kakih drugih oseb, kakor n. pr. račun kakega kmetovalca za prodane lastne pridelke.

Računi trgovcev in obrtnikov so podvrženi kolku tudi samo takrat, ako se naredi račun za kak predmet njih trgovine in obrta, ne pa če naredé račun za kako drugo zadevo.

Ako naredi, n. pr. mizar N. račun za razna mizar-ska dela, mora ta račun kolkovati. — Vzemimo pa, da je ta mizar obenem tudi zemljiški posestnik in da bi prodal, n. pr. voz krompirja, ki ga je sam pridelal. Računa za ta krompir bi ne bilo treba kolkovati, ker se ne tiče njegovega obrta.

2. Koliko znaša pristojbina.

Pri računih do 100 dinarjev je plačati kot pristojbino 10 p. r. Če znaša račun pa več nego 100 dinarjev, je plačati 20 p. r.

Če je račun saldiran ali pa če ni, je vseeno; pristojbina ni ne večja ne manjša. V vseh slučajih znaša samo 10 ali pa 20 p. r.

Če se naredi račun nesaldiran, pa se saldira pozneje, ni treba dodati nikakega kolka; zadostuje prvi kolek.

3. Kako je prilepiti kolek.

Kolek je prilepiti na račun pod nadpis (»Račun«), tako da se piše čez kolek prva vrsta besedila samega, in sicer na ta način, da se prične pisanje na papirju samem in nadaljuje potem čez kolek.

Če bi se čez kolek nič ne pisalo, ali pa če bi se kolek kar prekrižal ali pa nanj kaka privatna štamplja pritisknila, bi se

moralo vzeti tako, kakor da bi ne bilo nobenega kolka ter bi bilo plačati potem kolek še enkrat in še kazni povrh.

4. Kazenske posledice.

Računi so podvrženi prav za prav samo malenkostni pristojbini; zato je bila pa kazni za nekolikove račune po bivših avstrijskih predpisih primeroma zelo velika, namreč petdesetkratna ter se ni smela znižati.

Po v tej zadevi sedaj veljavnih določilih srbskega zakona o taksah znaša povšek, ki ga je plačati pa poleg redne pristojbine, sicer samo petkrat toliko, torej največ 50 par ali pa 1 Dinar. Pripomniti je pa, da je plačati razen tega še za kazensko razsodbo kolek 5 Din, tako da znaša skupni povšek 5 Din 50 par. o d n o s n o 6 Din.

Povišek je plačati tudi tedaj, če je bil račun kolkovan pa ni bil kolek pravilno prepisan (n. pr. če je bil samo prekrizan). Znižanje poviška je nedopustno.

5. Računi na državne in samoupravne blagajnice.

Saldirane račune na državne in samoupravne blagajnice je kolkovati tako kakor »priznanice« (pobotnice).

Kolek 10 par ali 20 par tukaj torej ne zadostuje. Znesek je okrožiti vselej na polnih 10 Din ter plačati v kolkih $\frac{1}{2}$ odstotka od te vsote.

Ako znaša račun 95 Din, se vzame polovica odstotka od 100 Din, to je znesek 50 par.

Ta znesek je plačati v kolkih in je treba kolke ravno tako prepisati, kakor pri navadnem računu.

Če je bil račun prvotno nesaldiran in je kolkovan z 10 ali pa z 20 par, se ta kolek lahko vračuni ter se doda samo še razlika. V takem slučaju bo šel obrtniku že dotični urad na roko ter bo naknadno priplačani kolek za razliko vničil kar s tem, da bo pritisnil nanj uradni pečat.

Pri zneskih nad 125 Din je plačati pri računih na državne urade še 1 odstotek za nabavljalne zadrage državnih nameščenec, 1 odstotek pa kot davek na poslovni promet. Če se je napravila z državo kakav dobavna pogodba, je plačati 1 odstotek še od te pogodbe. Vse pristojbine bi znašale torej 2 in pol odstotka ali celo 3 in pol odstotkov od računene vsote, ter se je treba pri kalkulaciji zaslužka na vsak način tudi nanje ozirati.

TAJNISTVO »Jugoslovanske Obrtne Zveze« v Ljubljani je v Pražakovi ulici štev. 3 in uraduje vsak dan od 3. do 6. ure popoldne. Daje pojasnila v vseh strokovnih in političnih zadevah.

O razvoju obrtništva.

(Dalje.)

Obe obrti sta namesto starih odjemalcev našli nove. Novi odjemalci pa so fabrike, ki si kolikor mogoče hitro oskrbujejo v stranskem obratu strugarstvo in čebelarstvo. Posebno zanimiv primer v tem po-

gledu imamo pri kositrarstvu (Zinngießergewerbe). Kositrne krožnike in sklede, ki smo jih svojčas lahko videli skoro v vsaki meščanski, osobito pa kmetski kuhinji, je morda popolnoma spodrinila. Namesto kositra je prišel do veljave porcelan in kamenina, vsled česar je izgubilo kositrarstvo svojo eksistentno podlago.

5. Rokodelstvo je prišlo v popolno odvisnost od trgovine. Obrtnik-mojster postane vsled tega procesa čisto navaden delavec, ker najdejo njegovi izdelki odjemalcev samo potem trgovine. Vzrok temu pojavu — da postane mojster čisto navaden delavec, ki dela za to ali ono trgovino — je na eni strani visoka najemnina za mestne trgovinske lokale, ki si je navaden obrtnik ne more privoščiti in ki ga prisili, da se mora zadovoljiti s stanovanjem in delavnico tam v kakšnem podstrešju ali pa v kakšni hišici tam na skrajnem koncu dvorišča, kjer ga odjemalci težko najdejo in kamor premožnejši odjemalci že sploh ne zahajajo iz ponosa in strahu, da se osramotijo pred svetom; na drugi strani pa je temu pojavu vzrok tisto nagnjenje občinstva, da kupuje samo tam, kjer je večja izbira, kjer sprejema obrtnik-trgovec blago, ki odjemalcu ne ugaja, tudi nazaj. in ki pošilja svoje izdelke odjemalcem na ogled. Tako je hotel razvoj, ki je spravil obrtnika v popolno odvisnost od trgovine, da posameznih predmetov (krtač, glavnikov, košev, majhnih lesenih in metalnih predmetov) ne kupujemo v večjih mestih skoro nikdar pri producentu samem, ampak v galanterijskih trgovinah, ki so nekaka posredovalna postaja med obrtnikom in odjemalcem, seveda na škodo — obeh; dogaja se celo, da ta ali ona dama naroča v trgovini sami kakšen predmet po svojem okusu.

S tem so podane glavne poteze vzrokov in momentov, ki so izzvali razkrojni proces v obrti in rokodelstvu. Žalostno dejstvo je, da je rokodelstvo v vseh slučajih — tudi tam, kjer proizvaja takoj porabne predmete — v največji meri ogroženo in to celo tam, kjer ne more biti niti najmanjšega govora o kakšnem tehničnem nadkriljevanju tega ali onega veleobrta nad rokodelstvom.

V mestih se je vsled ravnokar orisanega razvojnega procesa število mojstrov relativno skrbilo, število pomočnikov pa povečalo, kar znači, da so se tudi obrati povečali. Razvidno in umevno je, da se je ohranila gorenja plast mestnih, boljše situiranih obrtnikov, ki se je znala vzdržati v konkurenčnem ravnovesju s tem, da se je popolnoma znala ta plast obrtnikov prilagoditi zahtevam sedanjosti odgovarjajočemu načinu obratovanja in prodajanja. Gotova stvar je, da bo občinstvo vedno

dajalo prednost trgovini obrtnika-trgovca kakor trgovca kot takega, že samo zaradi hitre reparature in pa zaradi večjega strokovnega mojstrovega znanja.

Na deželi so v tem oziru razmere nekoliko drugačne. Tukaj vladajo tisti ravnokar navedeni vzroki izpodrivanja rokodelstva le v neznatni meri ali pa sploh ne. Iskanje potrebščin tukaj še ni tako koncentrirano. Tu pozna vsak rokodelca obrtnika in njegovo hišo osebno. Razmere in odnošaji sosedstva, sorodstva ter nekdanjega šolskega tovarištva igrajo tudi v gospodarskih odnošajih veliko vlogo. Na deželi obdeluje često obrtnik svoj košček zemlje; za časa žetve pomaga sosedu; on ima svojo lastno hišico — skratka rečem: tu ni z ozirom na svoje življensko vzdrževanje popolnoma navezan na obrt.

Stališče večine obrti, ki so zunaj na deželi zasidrane, lahko smatramo za dogleden čas kot utrjeno, dasiravno se vplivu in posledicam prevratov v mestni industriji ne morejo popolnoma obvarovati. Relativno je na deželi veliko več reparaturnega dela. Umljivo je torej, da je bilo v Nemčiji l. 1895. na deželi 52 odstotkov vseh mojstrov; bilo je namreč 675.000 mojstrov z več kakor 500.000 pomočniki ter vajenci. Dežela je torej prekosila mesto z ozirom na gostoto rokodelskega prebivalstva. Seveda je število samoobratov zunaj na deželi zelo visoko. Gotovo je, da je položaj podeželskih obrtnikov vobče zadovoljiv, dasiravno trčimo tudi tu pogosto na proletarske eksistence, kakor jih je med rokodelci vedno nekaj bilo.

(Konec prihodnjic.)

II. Ljubljanski vzorčni velesejem

od 2. do 11. septembra 1922.

Svojo udeležbo je priglasilo že mnogo svetovnoznanih tvrdk; posebno strojne veletovarne domače in tuje bodo zastopane v častnem številu; njihovi vsakovrstni stroji, ki bodo cel čas v pogonu, bodo sejmšče oživljali. Zelo bogato bodo zastopane tudi usnjarska, lesna in kemična industrija z najboljšimi svojimi izdelki. Preskrbljeno bo letos tudi sicer za vse potrebe udeležencev. Ker se je lani opazalo pomanjkanje gorkih jedil na sejmišču, bo letos uprava velesejma postavila velesejmsko restavracijo, kjer se bodo po zmernih cenah dobila tudi gorka okrepčila, od prostih do najfinejših. — Velesejmski »Vestnik« je zbudil splošno zanimanje in je povpraševanje po njem tako veliko, da je prva številka vzlic visoki nakladi izšla že v drugi izdaji. Koncem meseca izide druga številka, ki bo po svoji vsebini še zanimivejša in pestrejša od prve. Inserati v »Vestniku« imajo velik uspeh in priporočamo tvrdkam, da se poslužijo te ugodne reklamne prilike.

Z razdeljevanjem prostorov se je deloma že začelo, zato naj vsi zamudniki čimprej pošljejo svoje prijavnice Uradu Ljubljanskega vzorčnega velesejma v Ljubljani, Gospodarska cesta, telef. int. 140.

Dovoz inozemskega razstavnega blaga. Opozarjamo vse tukajšnje trgovce in zastopnike inozemskih tvrdk, da se zamore že uveziti inozemsko razstavno blago po polovičnem blagovnem tarifu na naših železnicah in carine prosto, če se v teku šestih mesecev zopet izvozi. Vsled sedanjih otežkočenih prometnih razmer priporočamo vsem interesentom, da se za velesemenj namenjeno razstavno blago že sedaj prične razpošiljati na naslov »Urad Ljubljanskega velesejma«, ker se zna eventualno primeriti kot na Zagrebškem velesemenju, da pride blago prepozno na sejmišče. Došlo blago prevzame sejmski oficijelni špediter tvrdka Balkan d. d. v Ljubljani v svoja skladišča, kjer ostane do otvoritve semnja in se kot odškodnina zaračunajo minimalni stroški. Prepovedan je sicer še uvoz luksuznega blaga, vendar pa se je ponovno zaprosilo za izjemo za velesemenj in upamo, da ne brez uspeha.

Zaščita industrijske svojine. Ministarstvo trgovine in industrije v Beogradu je priznalo pod št. 1481 od 16. junija 1922. II. Ljubljansko velesejmsko prireditve od 2. septembra 8. ure zjutraj do 11. sept. 18. ure zvečer, razstavnega značaja in izdalo na podlagi F Br. 99 a) u čl. 10. Privremene zakona o državni trošarini taksama i pristobinama i po predpisih čl. 94. Naredbe o izvršenju uredbe o zaščiti industrijske svojine, da uživa razstavljalca izuma ali proizvoda pogodnosti prireditve od dneva, ko je dotični predmet izločil, če najkasneje v treh mesecih po zaključku velesejma zaprosi za zaščito industrijske svojine. Na to pogodnost opozarjamo vse izumitelje, kateri želijo razstaviti svoje izume ali proizvode na »Ljubljanskem velikem semnju«.

Reklamne deske. Prilikom prireditve I. Ljubljanskega velesejma so se pogosto pojavili slučajji, da ljubljanski črkoslikarji vsled preobilice naročil niso zamogli vsakemu interesentu pravočasno izvršiti črkoslikarskega dela na reklamnih deskah, namenjenih na poslopja in ograjo sejmišča. Opozarjamo vse interese, da si pravočasno najamejo prostor za reklamno desko in jo puste že sedaj izgotoviti, ker bi eventualno pozneje ne prišlo pravočasno na vrsto.

Raznolerosi.

Občni zbor Zadružne zveze. V četrtek dne 11. junija se je vršil v Ljubljani občni zbor Zadružne zveze. Otvoril ga je njen predsednik dr. Korošec s programatičnim govorom, v katerem je poudarjal, da mora Zadružna zveza dajati pravec, kako se uporabljati odvišen denar njenih članic. Zadružno gibanje se je posplošilo. Čista zadružna misel se s pomočjo Zadružne zveze širi po Hrvatskem, tudi Bosna in Hercegovina upoštevata Zadružno zvezo. Dalmacija komaj čaka ugodnega trenutka, da se

pridruži Zadružni zvezi. Kreditna organizacija ima mnogo prostora v Sloveniji. Razširiti moramo konsumno organizacijo, ki je bolj potrebna, kot je bila kdaj. Važno je, da se vsi naši konsumi strnejo v eno falango, da se ne bo samo prodajalo, marveč tudi produciralo. Živahnjejši je postal zadružni pokret med obrtniki: zadružništvo se mora odolžiti ne samo kmečkemu, marveč tudi delavskemu in obrtnemu stanu. Pomen zadružništva je vsak dan večji. Tudi novi družabni in gospodarski red se bo moral postaviti na zadružna načela po geslu: Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe. — Govornik se je nato pečal s poslovanjem Zadružne gospodarske banke, ki uživa že velik ugled v Jugoslaviji tudi pri nasprotnikih. V Gospodarski zvezi delujejo zdaj le naši ljudje. O poslovanju načelstva je poročal načelstveni ravnatelj Evgen Legat, ki je tudi poročal o računskem zaključku za leto 1921., iz katerega poročila posnemamo: Članice je štela Zveza koncem lanskega leta 481, in sicer na Kranjskem 290, na Štajerskem 175 in na Hrvatskem 16. Žal, da je Zveza lansko leto izgubila 99 zadrug, ki so prišle pod Italijo, in 29 zadrug, ki so pripadle na Koroškem pod Avstrijo. Denarni promet je bil naravnost ogromen ter je znašal nad 1744 milijonov kron. Pri Zvezi so koncem lanskega leta znašale vloge nad 270 milijonov kron, deleži 372.800 K, rezervni fond 346.610 K, čistega dobička je bilo 54.134 K.

Nove mezde stavbinskih delavcev. Dne 12. maja t. l. se je pri Oddelku za socialno politiko v Ljubljani zaključila nova Kolektivna mezdna pogodba za gradbeno stroko, s kojo so se na novo uredile mezde stavbinskih delavcev enotno za vso Slovenijo. Nove mezde, ki veljajo od 8. maja t. l. dalje, znašajo za normalno delovno uro: 1. za polirje K 22—28, 2. za predelavce 17—22, 3. za izučene profesionalce (zidarje, tesarje) 15—19, 4. za težake 9—13, 5. za mladostne delavce 6—9, 6. za delavke 6—9, 7. za vajence 7—13. — Za popravila na strehah in za delo na visečem odru, nadalje za delo v rabljenih straniščih in kanalih se plačuje posebna doklada. To Kolektivno pogodbo so sklenili in podpisali podjetniki, združeni v Odseku gradbene stroke pri Zvezi industrijev ter zastopniki delavskih organizacij in zastopniki delavstva podjetij iz Celja, Ljubljane in Maribora. Pogodba se je uradno potrdila po Oddelku za socialno politiko v Ljubljani.

Informativni biro na carinarnicah. Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani se je radi stalnih pritožb, da stranke ne dobijo na carinarnicah v Ljubljani in v Mariboru nikakih, oziroma nezadostne informacije in pojasnila o raznih nejasnih carinskih naredbah, obrnila na generalno direkcijo carine v Belgradu s prošnjo, da naj bi se pri glavnih carinarnicah I. reda v Ljubljani in v Mariboru odredil po en izvežban carinski uradnik, da bi brezplačno dajal uradno strankam carinske informacije, kakor je bilo to v srbskem carinskem zakonu predvideno za carinarnico v Belgradu. Zbornica je sedaj prejela od generalne direkcije carin v Belgradu ob-

vestilo, da so se ukrenili vsi potrebni koraki, da se tudi pri carinarnici v Ljubljani v najkrajšem času ustanovi carinski biro, ki bo po členu 51. carinskega zakona dajal na pismena vprašanja pojasnila o kakovosti blaga.

Ponuda. »Hrvatski Radiša« nudi dječake za slijedeće grane trgovine i obrta: Bravar 15, bojadar 1, četkar 1, češljar 1, košarač 1, krojač 15, klobučar 1, mehaničar 8, postolar 22, rezbar 1, Vrtljar 1, trgovac m. robe 11. — Svaki obrtnik i trgovac učiniti će plemenito i dobro djelo, ako od našeg društva naučnika zahtjeva. To su zdravi dječaci, poštenji, dobri i nepokvareni, ali obično siromašni, bez roditelja itd. Tko naučnika želi neka se obrati na podružnicu (radni odbor, povjereništvo) »Hrvat. Radiše«, u mjestu njegovog boravišta, a gdje takovog nema, direktno na Središnjicu »Hrvatskog Radiše« u Zagrebu, Gundulićeva 11.

Kdo mora voditi knjige opravljenega prometa? Po določenih zakona o davku na poslovni promet z dne 31. jan. 1922. »Ur. l.« št. 20 morajo voditi knjige opravljenega prometa vsa podjetja, zavezana javnemu polaganju računov, družbe z omejeno zavezo, vsi oni obrati in vsa ona podjetja katerih promet je presegal v minullem letu 360.000 Din. Za knjige opravljenega prometa ne določa zakon nikakršne oblike in posamniki si jih smejo prirediti po lastnem preudarku in po potrebi svoje vrste posla. Ti davčni navezanci morajo takoj vložiti prijave pri davčnem uradu ter plačati 10 odstotni davek za IV. četrtletje 1921 in I. četrtletje 1922 od prometa, napravljenega v tej dobi, kolikor še tega niso storili, za prihodnja četrtletja pa najpozneje v 30 dneh po preteku vsakega četrtletja pri onemu davčnemu uradu, v čigar okolišju je njih obrat.

Lesne cene. Zadnji čas se je precej povpraševalo po oglju, ki je doseglo ceno do 35 tisoč kron. Les za kurjavo se je tržil po 10 tisoč s prodajnega prostora. Fini bukov les se je tržil po 3900 do 4500 kron. Povpraševanje iz inozemstva je pretekli teden zelo popustilo. Le Italija povprašuje po lesu za kurjavo in po dogah za sode. Cene drugim lesnim izdelkom so že precej stalne.

Trg z usnjem. Situacija na trgu z usnjem se vedno bolj čvrsti. Tovarne zahtevajo od tedna do tedna višje cene, pri čemur so najbolj prizadeti podplat. Izdelovalci usnja opravičujejo zvišanje cen, ki nastopa v zadnjem času skokoma, z občutnim pomanjkanjem težkih kož, s silnim podraženjem vsega strojarskega materiala, zlasti ekstraktov, ki je poskočil za 300 odstotkov, usnjarskega olja in končno tudi delavskih mezd. Dalje vpliva na dviganje cen tudi dejstvo, da je uvoz iz Nemške Avstrije vsled tamkajšnjih fantazijskih cen v zadnjem času popolnoma onemogočen, izdelki naše domače industrije pa ne zadoščajo nikakor potrebam lastne države. Danes notirajo sledeče cene: Podplati v polovicah 190—195 K za kg; kruponi 260—280 K za kg; okrajovne (aferni) 130—135 K za kg; notranjki 185—190 K za kg; črne gladke telefine 420—440 K za kilogram; črne gladke kipse 320—350 K za kg; rjavo usnje za 200 kron pri kg

dražje; boks-teletine črne Ia 80—90 K za 1 angl. kvadrat; boksteletine Ila 75—80 kron za angleški kvadrat.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani se je preosnovala z dnem 1. julijem 1922 v zmislu zakona o zavarovanju delavcev od 14. maja 1922, Ur. l. št. 62, v »Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani«, »Poslovalnica ljubljanskega okrožnega urada za zavarovanje delavcev« v (na) itd.

Književnost.

Fr. Verbič, Blagoznanstvo. V času, ko smo se začeli baviti tudi Slovenci intenzivneje z gospodarskim življenjem, ko je zainteresirana potom združništva večina naših javnih delavcev na gospodarskih vprašanjih ter se mora radi vedno rastoče draginje hočeš nočeš vsakdo pečati s cenami svojih dnevnih potrebščin — v teh okoliščinah smatramo za dolžnost, da opozorimo naše čitatelje na aktualno, ilustrirano knjigo prof. Fr. Verbiča »Blagoznanstvo«, cena 1. zvezka 11 Din, 2 zvezka pa 21 dinarjev. Naloga blagoznanstva je podajati znanje o blagu, o surovinah, iz katerih se izdeluje, o načinu predelave, o glavnih ponaredbah, o metodah po katerih se da določiti pristnost in kakovost blaga. Avtor podaja točen pregled ogromnega gradiva, in sicer opisuje v 1. delu anorgansko, v 2. delu pa organsko blago. Z ozirom na omejeni prostor obdeluje natančneje predmete, ki imajo pomen za svetovno trgovino, ali pa za naše domače prilike, kakor pridobivanje živega srebra, premog, šoto, poljedelsko in mlinsko industrijo itd. Lepo je obdelano poglavje o tolščni, posebno pa opozarjam na ono o tekstilni industriji. Ako pomislimo, da je to prva slovenska knjiga te vrste, da je moral ustvariti pisatelj vso terminologijo, zbrati

po časopisju raztresene podatke o jugoslovanskem narodnem gospodarstvu, moramo to delo g. prof. Verbiča z njegovim točnim, konciznim in plastičnim štilom toliko višje ceniti in se le pridružiti pohvali kritika v »Slov. Narodu« in »Trgovskem listu«. Knjiga ne bo služila dobro le v šoli, posegel bo s koristjo po njej tudi trgovec, uradnik, ki ima posla z gospodarskimi zadevami, žurnalist, delavec na združnem polju in vsakdo, ki hoče izpopolniti svojo humanistično izobrazbo.

Odgovorni urednik: Ivan Ogrin. — Izdajatelj in založnik: Jugoslovanska obrtna zveza v Ljubljani. Tiska: Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Strojno mizarstvo Peter Bizjak

v Spodnji Siški, Gosposvetska cesta 136
prevzema vsa v mizarstvo stroko spadajoča dela, zlasti stavbeno mizarstvo. — Cene primerne, delo solidno, postrežba točna.

Čebelni vosek

suhe satine in odpadke sveč

kupuje po najvišji dnevni ceni

J. Kopač, svečar v Ljubljani
Celovška cesta št. 90.

Ljudska posojilnica v Ljubljani

v lastnem domu - Miklošičeva cesta 6

obrestuje hranilne vloge po čistih

3%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem leta 1918 nad 43 milijonov kron vlog in nad 1,100.000 kron rezervnih zakladov.

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.

Konfekejska tovarna

FRANDE

družba z o. z.

Ljubljana, Emonska cesta 8.

Brzjavke: Frande, Ljubljana. Tel. interurb. 313.

Tovarna: Dunajska cesta - Stožice 48. Tel. 532.

Moderna, po češkem načinu urejena konfekejska tovarna za izdelovanje vsakovrstne moške konfekcije in raznih uniform.

Največja tovarna te vrste v Sloveniji.

Zastopstvo prvih čeških tovarnih sukna.

Samo na debelo!

Sprejemajo se zanesljivi, trezni krojaški delavci.

Joško Videtič, Tržič

Kleparska delavnica.

Sprejemajo se vsa v to stroko spadajoča dela, stavbna in galanterijska. Pokrivanje vseh vrst streh in zvonikov. Zaloge galanterije so domačega izdelka. Izdelovanje ornamentov in okraskov. Napeljava vodovodov.

Postrežba točna, delo solidno, cene zmerne.

REMEC-CO

LJUBLJANA - SHS

Kersnikova ulica št. 7

Prej:

I. BANOVEC naslednik.

Tovarna na Duplici p. Kamniku

STOLARSTVO

Upognjeno pohištvo

Prešani furnirji za stole in mizarstvo

PARKETI

Rezani les

Interurb. telefon: pisarna: Ljubljana 266, tovarna: Kamnik 4.

Telegrami: Ljubljana Ingenieur Remec, Kamnik REMEC-CO.

Najboljši

čevljarski vosek „Terrax“

izdeluje

edina obstoječa tvornica v Jugoslaviji:

Jugoslavenska industrija kemijskih proizvoda d. d.
Karlovac (Hrvatska).

Od dobrega najboljšo!

Vsak čevljar naj naroči za poskušnjo!

Pošilja se v poštnih zavojih.

Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani

je edini slovenski zavarovalni zavod, ki zavaruje proti požarnim škodam poslopja, premičnine in poljske pridelke. — Sprejema življenska zavarovanja v vseh kombinacijah.

GOSPODARSKA ZVEZA

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani, reg. zadr. z omejj. zav.

Stalna zaloga poljedelskih strojev: motorjev, mlatilnic, vrtljev, slamo- in reporeznic, brzeparilnikov, plugov, bran, čistilnikov i. t. d.

Prodaja umetnih gnojil, kolonijalnega in specerijskega blaga ter poljskih pridelkov.

Zaloga pristnega domačega in ogrskega vina, žganja i. t. d.

Lastna izdelovalnica in prekaževalnica klobas.
Lastna zeljarna.

Stavbno podjetje Ivan Ogrin

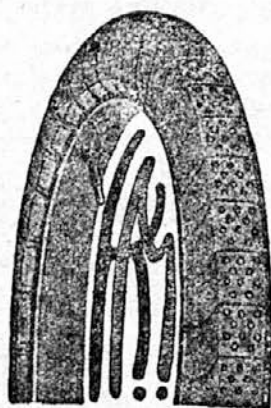
Ljubljana,

Gruberjevo nabrežje št. 8.

Prevzema vsa zidarska in druga stavbna dela. Izdaja strokovna mnenja, izvršuje načrte in proračune.

Delo solidno. Primerno nizke cene.

M. Kuštrin, Ljubljana

Tehniški, elektrotehniški in gumijevi predmeti na drobno in na debelo. - Glavno zastopstvo polnih gumijevih obročev tovarne Walter Martiny v Turinu. - Na razpolago je hidraulična stiskalnica za mont. gumijastih obročev za tovarne automobile.

CENTRALA: Ljubljana, Rimska cesta 2

Telefon 588 — Brzjavke: Kuštrin, Ljubljana.

PODRUŽNICE: Ljubljana, Dunajska cesta 20 — Telefon 470.

Maribor, Jurčičeva ulica 9 — Telefon 133

Beograd, Knez Mihajlova ulica 1.

Stavbno podjetje

Ustan.
1850

Viljem Treo

Ustan.
1850

arhitekt in mestni stavbenik

Ljubljana, Gosposvetska cesta 10

se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela. — Izvršuje tozadevne načrte in proračune.

Obrtno kreditna zadruga v Ljubljani

r. z. z n. z.

v Ljubljani, Pražakova ulica št. 3

sprejema hranilne vloge, daje posojila na zastave, odstopa računov, eskomptira menice itd.

Zadružna gospodarska banka v Ljubljani

posluje začasno v prostorih Zadružne zveze

Dunajska cesta 38/I.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji. x